

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่าย
อำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3
The Guidelines for the Development Desirable Characteristics of the School
Administrators in Nong Bua Rawe District network under Chaiyaphum
Primary educational service area office 3

เอกภพ คำสอน

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Ekaphop khamson

College of Asian Scholars

Email:Bobbylove13bb@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 และ 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 รวมทั้งสิ้นจำนวน 189 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 29 คน และครูผู้สอนจำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.30-0.79 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา

* ได้รับบทความ: 13 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 19 มีนาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 21 มีนาคม 2566

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันที่ส่งผลต่อการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม

2) แนวทางการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คนให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมั่น การมีวิสัยทัศน์ สามารถสร้างความเป็นทีม รวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกคน ในแผนการบริหารสถานศึกษา ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การนำสารสนเทศมาประกอบการบริหารโรงเรียน นำมาใช้ในการวางแผน และจะต้องมีการประเมินผลของการบริหารงานในแต่ละปีเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารโรงเรียนในปีต่อ ๆ ไป นอกจากนี้การกำกับติดตามประสิทธิภาพการทำงานเพื่อการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนา; ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1. To study the current state of desirable characteristics of school administrators in Nong Bua Rawe District network. under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area 3 and 2. Studying the guidelines for developing desirable characteristics of school administrators in the network of Nong Bua Rawe District. Under the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3

The sample group used in this study were 189 school administrators and teachers in Nong Bua Rawe District Network under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area 3, divided into 29 school administrators and teachers. There were 160 teachers. The research tool was a 5-level rating scale questionnaire based on Likert's concept with a confidence value of .96 for the whole issue and a discriminatory power. The value is between 0.30-0.79 and structured interview. The statistics used in data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. content analysis

The research findings were as follows:

1) The current conditions affecting the development of school administrators in Nong Bua Rawe District Network under Chaiphum Primary Educational Service Area Office 3 were generally at a high level. And in terms of aspects, it was found that all aspects were at a high level. The aspect with the highest mean was the human relations attribute. and the side with the lowest average is the character of morality and ethics

2) Guidelines for the development of school administrators in Nong Bua Rawe district network Under the Chaiphum Primary Educational Service Area Office, Region 3, from the interviews, all 3 experts focused on building confidence. having a vision can build a team Including everyone's participation in the school administration plan. accept the opinions of others the use of information for school administration used in planning and there must be an evaluation of the administration each year to be used as information for the school administration in the following years.

Keywords: Development; School Administrator

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นิสิตและนักศึกษา ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ความตอนหนึ่งว่า “การให้การศึกษานั้น กล่าวโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ การสร้างสรรค์ความรู้ ความคิด พร้อมทั้งคุณสมบัติและจิตใจที่สมบูรณ์ให้เกิดในตัวบุคคล เพื่อช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและราบรื่น ทั้งสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและราบรื่น ทั้งสามารถบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์สุข ส่วนรวม ได้ตามควรแก่สภาพ โดยผู้ทำหน้าที่ด้านการศึกษาทุกฝ่าย ทุกระดับ ควรมุ่งมั่นเพื่อวัตถุประสงค์นี้ยิ่งกว่าสิ่งอื่น” (สมาคมผู้จัดพิมพ์ และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, 2549) พระบรมราโชวาทที่อัญเชิญมานี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใด การจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนจะต้องมีคุณภาพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร บุคคลที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาก็คือครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำของสถานศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามความต้องการ

แนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้เป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหาร การศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบัน มีอำนาจการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งทางด้าน คุณวุฒิและคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี เป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ จึงจะนำไปสู่การจัดการและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2550) ดังที่รัชชชัย จันทรสาห์ (2560) กล่าวว่าการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการศึกษาปัญหา อุปสรรคด้านการจัดการบริหารโรงเรียนและนำไปเป็น แนวทางพัฒนาพฤติกรรมการบริหารและพัฒนาทางการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ในศตวรรษที่ 21 ทักษะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ดังนี้ มีการคิดวิเคราะห์รอบด้าน การคิดสร้างสรรค์ ผลงาน การทำงานเป็นทีมเทคโนโลยีและดิจิทัล การสื่อสารที่ชัดเจนครอบคลุมทุกฝ่าย การตัดสินใจ ผลสัมฤทธิ์ มนุษย์สัมพันธ์ และคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงผู้บริหารโรงเรียนในยุคใหม่มีบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย การเป็นผู้นำทางวิชาการ การรักษาระเบียบวินัย รับบทบาทหน้าที่ผู้ประเมินในด้านต่าง ๆ การบริหารหลักสูตรและการสอน การทบทวนนโยบาย การกำหนดตารางการปฏิบัติงาน บทบาทหน้าที่ ในการสร้างบรรยากาศ ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การประชาสัมพันธ์ และการประสานสัมพันธ์กับชุมชน เหล่านี้คือบทบาท ของผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงเกิดแรงผลักดัน และแรงจูงใจให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอนระดับกลุ่มพื้นที่เครือข่ายอำเภอ หนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ว่ามีคุณลักษณะที่เป็นจริง และพึงประสงค์อย่างไร เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการบริหารในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้จึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอ หนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เพื่อจะทราบเกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบันที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนและจะได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ทันยุคทันเหตุการณ์ เป็นตัวแบบให้กับเพื่อนครูทั้งในด้าน คุณธรรมจริยธรรม และความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดการบูรณาการด้านความคิดตลอดจนบุคลิกภาพ นำไปสู่การพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย อีกทั้งจะนำผลที่ได้จากการศึกษานี้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอน ระดับกลุ่มเครือข่าย อำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ปีการศึกษา 2563 เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 29 คน และครูผู้สอนจำนวน 298 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 327 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 189 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 29 คน และครูผู้สอนจำนวน 160 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาคือคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ และคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญและมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างข้อได้เปรียบ ซึ่งสอดคล้องกับบอชโรยณ์ คชาบาล (2561) ที่ทำวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่าการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนล้วนตระหนักถึงหลักในการบริหาร โดยมุ่งบริหารจัดการให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนของสถานศึกษาอย่างสูงสุด

เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เป็นรายด้าน อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ของคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2) คุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ของคุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แก้ปัญหาความขัดแย้ง ตามหลักเหตุผล

3) คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ของคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีวิธีการที่จะดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

4) คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ของคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วางตัวเป็นกลาง

5) คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ของคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ติดตามการเคลื่อนไหวทางการศึกษาอยู่เสมอ

6) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ของคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความสามารถติดต่อประสานงานได้ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนโดยศึกษาตัวแปรอื่นนอกเหนือไปจากตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในระดับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหารในระดับกลุ่มอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เน็ท.
- ธัชชัย จันทร์สาร. (2560). แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2555). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. (2549). พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช.

อชิรญาณ์ คชาบาล. (2561). การศึกษาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.